

Kommentarer på ramar 2027 – sammanställning inlämnade rapporter

Socialnämnden

Ärendebeskrivning

Nämnden förväntas bedriva sin verksamhet inom given budget. Utifrån de ekonomiska förutsättningar som gäller innehåller de preliminära ramarna krav på kostnadsreduceringar.

Arbetet med grundkalkylen pågår. I och med de förändringar som sker kopplat till ny politisk organisation förväntas Tillståndsenheten flyttas från Socialnämnden till Samhällsbyggnadsnämnden, vilket också innebär 500 tkr mindre i ram för nämnden. Samtidigt flyttas försörjningsstöd och arbetsmarknadsområdet in från Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden, vilket förväntas medföra ökad ram motsvarande ca 348 mnkr (295 mnkr i kommunbidrag samt 53 mnkr i övriga intäkter).

Vad gör nämnden för att klara sig inom ram 2027?

Socialnämndens prognos för 2026 är efter 3 månader 30 mkr på årsbasis. Hela avvikelserna mot budget härrör sig till ökade externa köp av HVB-verksamhet både för barn och ungdomar samt vuxna. Ökningen av antalet placeringar inleddes för barn och unga från oktober månad 2025 och för vuxna från juli månad 2025. Den positiva utvecklingen som rapporterats från maj 2024 där placeringskostnaderna visat på en tydlig positiv utveckling i förhållande till budgetramar har således upphört.

Orsaken till ökningen har analyserats. För barn och unga har orsakskategorin för placeringar främst varit unga med psykisk ohälsa. För vuxna är orsaken till placering skadligt bruk och beroende men här finns också en tydlig kombination med psykiatrisk problematik samt kriminalitet.

De åtgärder som igångsätts är dels ett uppdrag att kartlägga pågående placeringar för att möjliggöra vård på hemmaplan med befintliga resurser. Dessutom har kontakter tagits med regionen via länsledning men även på kommunal nivå för att utveckla bättre metoder att hantera individer med samsjuklighet (social/beroende i kombination med psykiatri) både för barn och unga samt vuxna. I beredningsgruppen där sektorns medarbetare haft en tät samverkan med polis och skolverksamheten deltar sedan en tid även barn- och ungdomspsykiatrien.

En tydlig inriktning för avdelningen är att stärka de interna öppenvårdsinsatserna central. Ett mer differentierat och intensivt stöd på hemmaplan bedöms på sikt kunna möta behoven hos individer med omfattande problematik och därigenom minska behovet av externa placeringar.

Sammanfattningsvis pågår ett målmedvetet arbete med att både förstå och hantera den nuvarande kostnadsutvecklingen. Flera viktiga insatser har redan påbörjats. Kartläggningen av pågående placeringar är ett viktigt steg för att identifiera möjligheter till vård på hemmaplan och ett mer resurseffektivt nyttjande av befintliga insatser. Detta är ett långsiktigt utvecklingsarbete där successiva förstärkningar och prioriteringar kan komma att behöva göras.

Förra året redovisades ekonomiska konsekvenser av **omställningsarbetet utifrån socialtjänstlagens förändring juli 2025** där ett större fokus skulle riktas mot tidiga, tillgängliga och förebyggande insatser. Under åren 2027 - 2028 kommer 17 mkr tilldelas kommunen i form av statsbidrag. Målsättningen från sektor Velfärd är att förändringarna ska innebära en resursförflyttning från myndighetsutövningen inkluderande kostnader för externa tjänsteköp till insatser på hemmaplan. Under detta år har inte den effekten påvisats.

Finns det nya förutsättningar som kan påverka detta arbete?

Från 2027 kommer verksamhetsområdet Arbetsmarknad och stöd ingå i Socialnämndens ansvarsområde. En överföring av dessa kostnader behöver därför genomföras. Inom ARBOS verksamhetsområde kommer en omfattande förändring innebära påverkan av de ekonomiska förutsättningarna- nämligen **bidragsreformen/ aktivitetskravsreformen**. Även om statsbidrag tillförs sektorn på 22 mkr finns tydliga indikationer att dessa inte kommer omfatta hela kostnadsökningen. En beräkning som gjorts är att ca 30 mkr behöver tillföras nämnden. I detta finns dock en tydlig osäkerhet. Om de arbetsförlagda aktiviteterna kan ordnas inom koncernens befintliga arbetsplatser samt via näringsliv och civilsamhälle bli kostnaden mindre än om sektorn behöver aktivera egna arbetslag med tillkommande personal- och lokalkostnader.

En annan reform som kommer genomföras är **samsjuklighetsreformen** som berör både barn/ unga samt vuxna. Regionerna föreslås få huvudansvar för all behandling, medan socialtjänsten ansvarar för boende och socialt stöd. Det kommer att krävas en förstärkt samverkan mellan region och kommunerna. Samsjuklighet (missbruk och psykiatrisk diagnos) ska behandlas samtidigt och inte i separata spår. Enligt propositionen som nyligen färdigställts kommer regeringen flytta införandedatum från 1 juli 2027 till den 1 januari 2028. Det som blir påverkan på budget 2027 blir således kostnader för att förbereda den omfattande omställningsarbetet. De ekonomiska konsekvenserna i denna reform på längre sikt är idag svåra att förutse, men ett troligt scenario är en överföring av resurser från kommunerna till regionen.

Inom nämndens ansvarsområden har ett arbete pågått över tid för att förebygga och motverka **välfärdsbrott**. Nämnden har, likt övriga nämnder, riskområden som behöver hanteras och utvecklas. Velfärd Gävle har sedan årsskiftet en strateg med uppdrag att motverka välfärdsbrottslighet. Denna tjänst är tänkt att finansieras genom förhindrad brottslighet (minskade felutbetalningar), vilket gynnar kommunen som helhet. Förutom denna funktion behöver flertalet befintliga resurser såsom systemförvaltare, ekonomer, upphandlare, biståndshandläggare, jurist med flera hjälpa till i arbetet mot välfärdsbrottslighet. Arbetet är väldigt resurskrävande och ständigt föränderligt. Nämnden behöver förstärkas resursmässigt för att hantera arbetet framöver.

Summering

Flera arbeten pågår för att komma ner i ram, samtidigt som flera faktorer påverkar förutsättningar som beskrivits ovan.

Den framtida Socialnämnden kommer fortsatt behöva arbeta med omställningsarbeten inom ramen för SoL, samt inom ramen för andra pågående nationella omställningar (samsjuklighet, att motverka att barn och unga hamnar i grov kriminalitet för att nämna några centrala frågor) som påverkar den lokala nivån. Det innebär att nämnden på övergripande nivå behöver ha överblick över pågående omställningsarbeten, föra en dialog med sektorn, och vid behov kunna fatta strategiska rikttningsbeslut.

Nämnden och sektorn kommer fortsatt vara mycket beroende av kommunens (förvaltningens och koncernens) samlade förmåga att stödja i omställnings-, planerings- och förändringsarbete. Det handlar om alltifrån intern samverkan (t ex skola och fritid), samverkan med andra myndigheter (region Gävleborg, polis, Arbetsförmedlingen) samt det omgivande samhället, exempelvis civilsamhället.

Omvårdnadsnämnd

Ärendebeskrivning

Nämnden förväntas bedriva sin verksamhet inom given budget. Utifrån de ekonomiska förutsättningar som gäller innehåller de preliminära ramarna krav på kostnadsreduceringar.

Arbetet med grundkalkylen pågår. Förväntade volymförändringar behöver uppdateras efter sommaren. Från Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens ramar 2026 förväntas ca 1,3 mdkr tillfalla Stöd och omsorgsnämnden (875 mnkr i kommunbidrag samt ca 430 mnkr i övriga intäkter) i och med ny politisk organisation, då de delar som avser funktionsstöd flyttas till Stöd och omsorgsnämnden tillsammans med befintlig Omvårdnadsnämnd.

Vad gör nämnden för att klara sig inom ram 2027?

Omställning från vård- och omsorgsboende till hemtjänst/hemsjukvård

Ett arbete för att flytta undersköterskor från hemsjukvård till hemtjänst har inletts, i syfte att säkerställa en ändamålsenlig organisation, tydlig ansvarsfördelning och likvärdig tillgång till medicinska och omvårdnadsnära insatser. Det finns behov av såväl specialistundersköterskor som undersköterskor med baskunskaper. Att växla över undersköterskor från hemsjukvård till hemtjänst medför stora fördelar då medicinsk kompetens inom hemtjänsten stärks. Behovet av specialistundersköterskor i hemtjänsten har ökat i takt med att kundernas vård- och omsorgsbehov blivit mer komplexa. Fler personer bor kvar hemma längre, ofta med flera samtidiga sjukdomar, kognitiv svikt eller avancerade omvårdnadsbehov, vilket ställer högre krav på kompetens i det dagliga arbetet.

Förändringen innebär flera fördelar, framför allt stärkt medicinsk kompetens i hemtjänsten. Behovet av specialistundersköterskor har ökat i takt med att fler äldre bor kvar hemma längre med mer komplexa vårdbehov. Specialistundersköterskor bidrar med fördjupad kunskap, förebyggande arbete, handledning av kollegor samt ökad kvalitet, kontinuitet och trygghet för kunderna, vilket kan minska akuta insatser och sjukhusinläggningar.

Då nästan hälften av hemtjänstkunderna även har hemsjukvård bedöms kompetensväxlingen nödvändig för att möta framtida krav inom äldreomsorgen. För omställningen har nämnden fått en ramförstärkning på 8 miljoner kronor.

Resursturer

Användningen av resursturer har inte nått önskad effekt, dvs att ha en mer resurseffektiv användning. Det finns också en viss negativ påverkan på arbetsmiljön för medarbetare, bland annat genom otydlighet i planering, variation i arbetssätt och en ojämn belastning

mellan enheter. Ett arbete pågår med att ta fram en gemensam strategi, där syftet är att säkerställa följsamhet till gemensamma rutiner samt att etablera ett enhetligt arbetssätt som underlättar samplanering inom geografiska områden.

Finns det nya förutsättningar som kan påverka detta arbete?

Bemanning på demensboende och nytt arbetssätt

Behov av platser på vård- och omsorgsboende anpassade för personer med demenssjukdom ökar. En omställning från somatiska platser till fler demensplatser behöver övervägas. Andelen personer med demenssjukdom ökar i befolkningen, vilket i sin tur ställer högre krav på verksamhetens förmåga att erbjuda anpassad vård och omsorg med rätt kompetens, struktur och miljö. Personer som flyttat in till boende på en somatisk plats kan också över tid kan utveckla en kognitiv svikt. Demenssjukdomar innebär särskilda behov av kontinuitet, personcentrerat arbetssätt och specialiserad omvårdnad, vilket skiljer sig från den somatiska vårdens inriktning. För demensboenden är det generellt ett högre bemanningsbehov än för somatiska boenden, eftersom personer med demenssjukdom ofta behöver mer tillsyn, kontinuitet, struktur och stöd i vardagen. Det innebär också behov av kompetens inom demensvård, lågaffektivt bemötande och strukturerade arbetssätt.

En omställning syftar till att bättre möta det faktiska vårdbehovet och säkerställa att personer med demenssjukdom får rätt stöd i rätt miljö. Det handlar också om att stärka kvalitet och patientsäkerhet genom att anpassa platser och arbetssätt efter målgruppens behov, samt att skapa bättre förutsättningar för strukturerade arbetssätt, kompetensutveckling och en mer sammanhållen demensvård. På så sätt kan verksamheten i högre grad möta den demografiska utvecklingen och säkerställa en mer ändamålsenlig och likvärdig vård och omsorg.

I takt med en förbättrade produkter inom välfärdsteknik kommer sektorn att behöva tillgängliggöra och implementera ytterligare välfärdsteknik, i syfte att ge ökad självständighet men också för att möjliggöra kvarboende i högre utsträckning. Införande av ny teknik, exempelvis GPS-larm eller andra individuella hjälpmedel, innebär ökade kostnader både vid införande och för fortsatt drift.

Omställning och behov av medel för införande av insatser utan behovsprövning i hemtjänsten

Trygghetslarm är i dag en insats som ges utan individuell biståndsbedömning. Förslag finns om att matdistribution ska hanteras på samma sätt. Syftet med denna inriktning är att förenkla tillgången till vissa serviceinsatser och göra stödet mer tillgängligt för invånare, samtidigt som handläggningen av mer komplexa behov kan fokuseras där individuell behovsprövning är nödvändig. En sådan utveckling förutsätter dock tydliga ramar för vilka insatser som kan erbjudas utan biståndsbeslut, samt anpassade arbetssätt, rutiner och uppföljning för att säkerställa likvärdighet, rättssäkerhet och kvalitet i utförandet.

För att ställa om inom utredningsenhet omsorg (SoL) från att främst utreda biståndsbedömda insatser till en övergång med icke biståndsbedömda insatser i hemtjänsten behöver verksamheten utveckla nya arbetssätt och tydliggöra vilka insatser som kan ges utan individuell behovsprövning. Handläggarens roll behöver samtidigt förändras till ett mer rådgivande och stödjande uppdrag. Detta kräver en översyn av processer, rutiner och

digitala system för att möjliggöra en mer tillgänglig och enkel service, samtidigt som rättssäkerhet och likabehandling säkerställs. Information till invånare behöver förtydligas och uppföljning av kvalitet och effekter stärkas för att säkerställa att insatserna är ändamålsenliga.

Lagerhållning

Sedan 2024 har nämnden gjort stora inköp för att säkerställa tillgång på så kallad krismat och vatten ur ett beredskapsperspektiv. Från och med 1 januari 2027 införs därtill krav om att lagerhålla sjukvårdsprodukter motsvarande en månads normalförbrukning av läkemedel och medicinteknisk utrustning/skyddsutrustning, enligt reglerna om hälso- och sjukvårdens beredskap (8 kap. 10 § och 12 kap. 7 § HSL). Detta kommer medföra ökade kostnader för nämnden. Upphandling av lagerhållningssystem genomförs under 2026. Upphandling finansieras genom statsbidrag.

2027 innebär denna upphandling ökade driftskostnader men även ökade kostnader i form av administration samt inköp av läkemedel, skyddsutrustning och sjukvårdsmaterial. Ökade kostnader i form av behov större lokaler kan även komma att uppstå utifrån krav på lagerhållning. Därtill tillkommer behov av personella resurser för att hantera lagerhållningen exempelvis behöver produkterna packas upp, köras ut och produkterna behöver dessutom omsättas.

Beredskap

Idag har nämnden till största del tillgång till elbilar, vilket ställer till problem speciellt vintertid då dessa laddar sämre och drar mer el vid kyla, samtidigt som verksamheten saknar snabbladdare. Avsaknad av tak över bilarna innebär dessutom att snö fastnar i uttaget vilket gör att bilarna inte tar laddning. Vissa av bilarna används dygnet runt och har därför inte möjlighet att ladda under lång tid. För att klara uppdraget behöver nämnden 1 - 2 driftsäkra bilar per enhet.

Omställning till Regionens bolagisering

Behovet av samverkan inom och utanför sektorer, förvaltningen och kommunen bedöms öka. Inom alla välfärdsnämnder finns idag starka beroenden av hur andra offentliga aktörer arbetar och fokuserar, beroenden som gör att nämndernas verksamheter påverkas direkt och indirekt. Ibland handlar det om rena nationella riktningar och uppdrag, till exempel Nära Vård. Ibland handlar det om hur andra organisationer anpassar sig och sina verksamheter utifrån faktiska resurser, och därmed kan belastningen öka på kommunala verksamheter, till exempel om den regionala hälso- och sjukvården minskar sjukhusplatser eller om Primärvårdens bolagisering innebär en omtolkning av Primärvårdens uppdrag.

Att stärka organisationers förmåga till samverkan är inte enkelt. Det berör kulturer, processer, uppdragssyn, regler och reglementen och lagstiftning. Dessutom kan det vara svårt att leda i samverkan – vem bär det yttersta ansvaret?

Detta perspektiv behöver finnas med i arbetet framåt, och i dialoger om resurssättning. Det finns för välfärdsnämnderna ibland en okänd kostnad där andra aktörers arbete, organisering och förändring kommer belasta välfärdsnämnderna.

Huruvida Region Gävleborgs omställning av primärvården kommer påverka kommunens hemsjukvård under 2027 är svårt att bedöma. Redan i dagsläget syns en förskjutning, dvs volymökning avseende läkemedelshantering. Eftersom bolagiseringen är en omställning så bör kommunen räkna med att det kan komma att ge vissa effekter på kommunen, dvs det finns en risk för att kommunen får öka insatserna om primärvårdens omställning påverkar den samlade förmågan för patienter.

Boenden funktionsstöd

En del av det omställningsarbete som pågått under de senaste åren har bland annat berört schema och planering för verksamheter inom LSS och socialpsykiatri. Arbetet fortgår och har gett effekt men det krävs fortsatt utveckling och arbetet behöver göras gemensamt med Avdelning Vård och omsorg.

Nämnden har i uppdrag att, tillsammans med det bolag som tillhandahåller anpassade bostäder, erbjuda boenden utformade för bostad med särskild service.

Byggprocessen är kommunövergripande och involverar därmed flera delar av kommunkoncernen. Sedan flera år tillbaka råder dock brist på dessa bostäder. Enligt lagstiftningen ska kommunen tillhandahålla bostäder inom 3 månader för att beslutet inte ska rapporteras som icke verkställt med risk för vite. Det innebär att köp av plats behöver ske, ibland utanför kommunen. Därtill har nämnden betalt vite, 635 tkr, under 2025 på grund av icke verkställt boendebeslut. I dagsläget finns en kö motsvarande ca 2 gruppboestäder LSS (å 6 platser). Det behöver vara ett fortsatt fokus på att bidra i arbetet med lokalanskaffning för att motverka detta samt på övergripande nivå finnas mer utvecklade former för hantering av bostadsbehoven.

Daglig verksamhet

Utbildning Gävle har informerat att det under 2026 – 2027 är fler elever än vanligt som lämnar anpassad gymnasieskola och som kommer att ha behov av insatsen daglig verksamhet i form av basverksamhet. I den framtagna och beslutade lokalplanen för 2026 – 2029 beskrivs verksamhetens behov av lokaler. Trots detta finns ett underskott av platser som gör att nämnden inte kan verkställa beslut om daglig verksamhet. Nämnden har i april mottagit ett vitesföreläggande om 1 miljon kronor avseende icke verkställt beslut om daglig verksamhet kopplad till extern boendeplacering.

I juni 2026 tillkommer 11 nya brukare i behov av basverksamhet och en liknande siffra varslas om för juni 2027. Brukare med insats om daglig verksamhet inom basverksamhet behöver vanligen ha en personal på en brukare, för vissa två på en. Det höga antalet nya brukare 2026 – 2027 innebär behov av både lokaler och personal som kan ta emot brukarna när de lämnar skolan. På grund av brist på lokaler och långa handläggningstider för om- och nybyggnationer riskerar nämnden ytterligare viten under resterande del av 2026 och för 2027.

Volymförändringar och besparingskrav

Den resursfördelningsmodell kommunen tillämpar tar hänsyn till volymförändringar för de verksamheter där det finns en korrelation mellan volym (tid, dygn) och kostnad, såsom exempelvis hemtjänst och vård- och omsorgsboende. En stor del av Stöd- och omsorgsnämndens verksamheter är volymbaserade och får medel utifrån tidigare faktisk

volym samt prognosticerad volym för kommande år. Detta gör att nämnden vid ökande volymer kompenseras med medel och vid minskande volymer blir av med medel, i efterhand. Konsekvensen är att besparingar till följd av minskad volym inte tillfaller nämnden, utan regleras bort i kommande års ramar och tillfaller Kommunstyrelsen. Samtidigt har nämnden ett årligt besparingskrav på 1 %, vilket i praktiken måste hanteras inom den mycket begränsade del av verksamheten som inte är volymbaserad. Görs besparing på volymbaserad verksamhet behöver nämnden utöver det spara ytterligare 1 % av nämndens omslutning, därav saknas incitament att effektivisera i form av att minska eller avsluta verksamhet.

Exempel: Omvårdnadsnämnden avslutade ett vård- och omsorgsboende under 2025, vilket innebär en lägre kostnad för köpt verksamhet from 2026. Detta regleras i ramarna för 2027 då nämnden får ca 45 mnkr mindre i kommunbidrag för minskat antal platser. Detta motsvarar ca 3 % av nämndens totala kommunbidrag, vilket egentligen innebär att nämnden redan gjort besparing för flera år framöver (givet samma volymer i övrigt). Trots det behöver nämnden spara ytterliga 1 % för att hålla tilldelad ram.

Utöver detta har ON 26 mnkr kvar att hantera för tidigare års underskott och den del av AFN's tidigare underskott som beräknas överföras till Stöd och omsorgsnämnden motsvarar ca 2,8 mnkr.

Välfärdsbrottslighet

Inom nämndens ansvarsområden har ett arbete pågått över tid för att förebygga och motverka välfärdsbrott. Nämnden har, likt övriga nämnder, riskområden som behöver hanteras och utvecklas. Valfärd Gävle har sedan årsskiftet en strateg med uppdrag att motverka välfärdsbrottslighet. Denna tjänst är tänkt att finansieras genom förhindrad brottslighet (minskade felutbetalningar), vilket gynnar kommunen som helhet. Men utifrån resonemanget i föregående avsnitt finns inte medel till detta i sektorn. Förutom denna funktion behöver flertalet befintliga resurser såsom systemförvaltare, ekonomer, upphandlare, biståndshandläggare, jurist med flera hjälpa till i arbetet mot välfärdsbrottslighet. Arbetet är väldigt resurskrävande och ständigt föränderligt. Nämnden behöver förstärkas resursmässigt för att hantera arbetet framöver.

Summering

Flera arbeten pågår för att hålla tilldelad ram samtidigt som nämnden ser ökade omvårdnadsbehov hos kunder och högre krav på kompetens i det dagliga arbetet.

Den framtida nämnden kommer fortsatt behöva arbeta med omställningsarbeten både inom ramen för SoL och LSS, samt inom ramen för andra pågående nationella omställningar som påverkar den lokala nivån. Det innebär att nämnden på övergripande nivå behöver känna till pågående omställningsarbeten, föra en dialog med sektorn, och vid behov kunna fatta strategiska rikttningsbeslut.

Nämnden och sektorn kommer fortsatt vara beroende av kommunens (förvaltningens och koncernens) samlade förmåga att stödja i omställnings-, planerings- och förändringsarbete. Det handlar om alltifrån tillgången till boende, fordon, stödjande digitala lösningar och kompetensförsörjning.

Samhällsbyggnadsnämnd

Vad gör nämnden för att klara sig inom ram 2027?

Skolskjuts- och färdtjänst

Budgeten för Skolskjuts- och färdtjänst är under år 2026 väl anpassad och omfördelad så att den matchar för den upphandlade trafiken och den indexjustering som genomförs.

Bygg och Miljö

Bygg och miljöns uppdrag är att möjliggöra byggande samt säkra en hälsosam och god miljö för nuvarande och kommande generationer! Verksamheterna inom Bygg och miljö spelar en central och viktig roll i samhället! Bygg och miljö erbjuder en service som är professionell, snabb, rättssäker och tydlig till alla våra kunder.

För att klara detta uppdrag är det viktigt att vi har rätt förutsättningar! Genom att till exempel ha rätt bemanning kan vi erbjuda snabb och professionell handläggning samt ge råd, service och information som direkt påverkar kundnöjdheten. Rätt bemanning är även väsentligt för att klara de centrala tillsynsmyndigheternas krav på samhällsbyggnadsnämndens uppdrag inom miljöbalken och livsmedelslagen samt lagens krav på handläggningstider i bygglovsärenden.

Bygg och miljö har under de senaste två- tre åren arbetat intensivt för att öka kundnöjdheten och skapa ett förbättrat företagsklimat. Verksamheten har även jobbat mycket med att digitalisera och effektivisera verksamheterna! Vi har infört ca 15 e-tjänster, sett över processer och texter på den externa webbsidan. Vi har infört myndighetspost för merparten av enheterna och vi har infört ett nytt handläggningsstöd för Miljö och hälsa där vi redan ser att det kommer bidra till en förenklad handläggning.

För att möta besparingskraven kommer vi fortsätta att arbeta aktivt med att effektivisera och digitalisera verksamheten. Nya e-tjänster kommer tas fram för bland annat tobak och enskilt avlopp och ett nytt handläggningsstöd för bygglov kommer att implementeras. Vi kommer även justera taxor vid behov samt räkna upp samtliga taxor med PKV, prisindex för kommunal verksamhet enligt beslutad taxa.

Ytterligare effektivisering kan genomföras om bostadsförtur av medicinska skäl läggs ner och personalen kan omfördelas till andra uppgifter eftersom resursinsatsen inte ger

motsvarande effekt då mycket få ansökningar kan beviljas. Bostadsförtur av medicinska skäl är en frivillig verksamhet för kommunen.

Trots dessa insatser ser vi att Bygg och miljö inte kommer att klara sig inom ram 2027 om vi ska uppfylla vårt uppdrag. Anledningen till detta är främst stora förändringar i lagstiftningen som gör att verksamheten behöver anpassas.

Tekniska

Konjunkturinstitutet och Riksbankens prognos är att inflationen ser ut att ligga på knappt 2 % under 2027 vilket bör innebära normala kostnadsökningar på 2% för oss under 2027. Det är under förutsättning att kriget i mellanöstern blir relativt kortvarigt. Om inte kan en betydligt högre inflation väntas och våra avtal som justeras mot olika branschindex kan komma att bli betydligt dyrare. Blir drivmedel betydligt dyrare kommer våra entreprenörer begära kompensation för det.

Besparing 1%. Det stora avtalet gällande skötsel allmän plats går ut 2026-05-31. Vår bedömning är att det kommer vara möjligt att spara -3,3 mnkr per år tack vare det nya koncerngemensamma avtalet. Det genom billigare priser på framför allt vinterväghållning (jour, beredskap, saltning och snöbortforsling).

Finns det nya förutsättningar som kan påverka detta arbete?

Skolskjuts- och färdtjänst

Det finns ett utvecklingsarbete att göra kring samverkan och samordning av resor med buss och linjetrafik. Januari 2029 ska ett nytt avtal vara på plats och arbetet med upphandlingen behöver därför starta under hösten 2027.

Drivmedelsprisernas utveckling påverkar kostnaderna för taxi och buss.

Samordning av FM-tjänster

Förvaltningshuset, Stadshuset och Rådhuset ingår i en FM-tjänst som behöver resurssättas.

Aktivitetskrav i försörjningsstöd

Bakgrund och nuläge

Aktivitetskrav i försörjningsstöd kommer träda i kraft den 1 juli 2026.

Aktivitetskrav i korthet

Reformen kommer tillföra bestämmelser i socialtjänstlagen som innebär att nya krav ställs på både försörjningsstödstagare och kommunen:

Personer som får försörjningsstöd ska efter tre månader i bistånd delta i heltidsaktiviteter för att bibehålla eller förbättra sin arbetsförmåga. Aktiviteterna ska vara 40 h/v. Undantag finns för ett ytterst litet fåtal definierade grupper. Individens heltidsaktiviteter ska vara en eller en kombination av fyra aktivitetstyper: arbetsförberedande, språkförbättrande, arbetsplatsförlagda samt jobbsökningsaktiviteter. Om personen utan giltiga skäl inte deltar i aktiviteter på heltid ska kommunen sänka eller avslå biståndet.

Kommunerna blir skyldiga att tillhandahålla aktiviteter inom de fyra typerna, samt upprätta individuella planeringar. Aktiviteter ska ges heltid från dag 91 i försörjningsstöd, utan borte tidsgräns annat än att personen når egen försörjning eller går i ålderspension.

Reformen innebär en kraftig utvidgning av kommunens uppdrag med ökade krav på bemanning och förutsättningar samt tillgång till aktivitetsplatser och insatser.

Detta innebär att den kommunala förvaltningen och de kommunala bolagen behöver ta emot 600 försörjningsstödstagare i arbetsplatsförlagd aktivitet. Arbetet pågår nu inom förvaltning och bolag, där huvudförslaget är att det behövs ca 300 individuella platser och ca 300 arbetslagsplatser.

Bygg och miljö

Trots insatser vad gäller effektivisering och digitalisering ser vi att Bygg och miljö inte kommer att klara sig inom ram 2027 om vi ska uppfylla vårt uppdrag. Anledningen till detta är främst stora förändringar i lagstiftningen som gör att verksamheten behöver anpassas.

1 Krav att nyttja lantmäteriets handläggningsstöd för fastighetsbildningsverksamheten

Det statliga Lantmäteriet arbetar för närvarande med att utveckla ett nytt digitalt handläggningsstöd för fastighetsbildningsverksamheten. I betänkandet "En bättre

organisering av fastighetsbildningsverksamhet, SOU 2025:98" så föreslog utredningen att det statliga lantmäteriet ska ansvara för att tillhandahålla ett gemensamt ärendehanteringssystem och andra tekniska handläggningsstöd till all förrättningsverksamhet.

Som en följd av detta har en lagrådsremiss under mars skickats ut. I remissen föreslås det att ett nytt krav ska införas i lagen (1995:1393) om kommunal lantmäterimyndighet som innebär att de kommunala lantmäterimyndigheterna måste använda det ärendehanteringssystem som det statliga lantmäteriet tar fram.

I lagrådsremissen står det även att kostnader för ärendehanteringssystemet inklusive övriga handläggningsstöd ska täckas av lantmäterimyndigheterna. Kostnaderna är inte fastställda men utifrån tidigare diskussioner så är bedömningen att det handlar om en engångskostnad på ca 3 mkr samt en årlig förvaltningskostnad på ca 1 mkr per år.

Det nya handläggningsstödet kommer liksom dagens handläggningsstöd, Trossen, att finnas fysiskt på Lantmäteriet. KLM kommer liksom idag att få åtkomst till systemet via citrix eller någon annan liknande lösning. Om detta är att ses som en molntjänst eller inte är idag oklart varför vi behöver äska medel för att säkra en finansiering.

Om förslaget går igenom föreslås ändringen träda i kraft den 1 januari 2027.

2 Ökat behov av handläggning o tillsyn med anledning av ny alkohollagstiftning

Den 7 maj förväntas Riksdagen besluta om förändrad alkohollagstiftning. Enligt förslaget föreslås bland annat att kravet, som innebär att serveringsställen måste erbjuda lagad mat i ett eget kök för att få servera alkohol, avskaffas. Förslaget föreslår även att kravet på att serveringsställen ska erbjuda sittplatser för matservering avskaffas.

Om förslaget går igenom förväntas antal förfrågningar och anmälningar att öka. Antal tillsynsobjekt kommer därmed även att öka. För att möta detta kommer bemanningen inom Tillståndgruppen att behöva ses över och troligtvis öka. Kostnadsökningen kan till stor del finansieras via taxan men visst kommunbidrag behöver tillkomma för utökad råd, stöd och information som enligt Förvaltningslagen inte får finansieras av taxa. Innan vi vet vilka effekter detta ger så avvaktar vi dock med äskningar till 2028.

Om förslaget går igenom föreslås ändringen att träda i kraft den 1 juni 2026.

3 Ökat behov av bygglovsrådgivning med anledning av ny plan- och bygglagstiftning

I slutet av 2025 trädde omfattande lagändringar i plan- och bygglagen (PBL) i kraft. Fler byggåtgärder har blivit bygglovsbefriade vilket har lett till att antal bygglovsansökningar har minskat med 30 % jämfört med samma period föregående år. Om detta kommer att hålla i sig över året är idag för tidigt att säga.

Trots att antal ärenden har minskat har behovet av rådgivning, information och service från kommunen ökat markant. Det beror bland annat på att lagstiftningen är komplex och att nya regler kring särskilt värdefulla miljöer och byggnader har införts som gör att behovet av rådgivning har ökat. Ökad rådgivning beror även på att den nya lagstiftningen ställer större krav på den som vill bygga varför kommunen även får ge råd kring detta. Denna typ av

service omfattas av kommunens serviceskyldighet enligt förvaltningslagen och kan inte avgiftsbeläggas.

För att möta behovet av ökad rådgivning behöver kommunbidraget för Bygglov utökas med 800 tkr för att täcka dessa ökade kostnader.

4 Ökat behov av tillsyn med anledning av bland annat ny plan- och bygglagstiftning

Den nya plan- och bygglagstiftningen riskerar att byggnader sätts upp i strid mot regler och planer. Det kommer i sin tur leda till ett växande behov av tillsyn för att säkerställa en god bebyggd miljö, likabehandling och för att undvika preskription i tillsynsärenden. I dag ligger över 200 ärenden i kön för PBL-tillsyn.

Förutom ökad PBL-tillsyn så har kommunen under 2026 valt att i liten skala även påbörja händelsestyrd strandskyddstillsyn för "rena" strandskyddsärenden. Tidigare har kommunen endast bedrivit tillsyn i de fall strandskyddsärendet är kopplat till en pågående bygglovstillsyn eller till en pågående lantmäteriförrättning. För att kommunen ska kunna uppfylla sitt åtagande att bedriva strandskyddstillsyn enligt miljöbalken (1998:808) och därmed minska risken att få kritik från JO, JK samt Länsstyrelsen så behöver detta arbete intensifieras.

För att kunna möta ett ökat behov av tillsyn enligt PBL samt driva ett ändamålsenligt tillsynsarbete enligt strandsskyddslagstiftningen så behöver bemanningen utökas från två till tre handläggare. En del av detta arbete kan finansieras genom byggsanktionsavgifter samt tillsynsavgifter för strandskyddstillsyn men för att täcka hela kostnaden krävs det ett utökat kommunbidrag på 500 tkr.

Även om bemanningen utökas kommer nämnden fortsatt behöva prioritera bort viss tillsyn. Idag har nämnden beslutat att prioritera bort tillsyn på hissar, obligatorisk ventilationskontroll (OVK), lekplatser samt enkelt avhjälpta hinder. Ytterligare prioriteringar kommer att behövas då följande nya tillsynsområden har tillkommit i PBL.

Föreskrifter om aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder.

Krav på fastighetsautomation och fastighetsstyrning i alla större lokalbyggnader som inte är bostadshus, både nya och befintliga.

Krav på laddningsmöjlighet för elbilar för vissa byggnader med fler än 20 parkeringsplatser

Individuell mätning och debitering av uppvärmning och tappvarmvatten, IMD

5 Möjlighet att införa efterhandsdebitering för tillsyn inom miljöbalken

Från och med 1 januari 2024 infördes efterhandsdebitering för alla livsmedelskontroller. Det innebär att restauranger, caféer och andra livsmedelsföretag, betalar en avgift först efter det att en kontroll utförts i stället för att betala en årlig avgift. Införande av efterhandsdebitering har inneburit att intäkterna har minskat med 30 % vilket Livsmedelsverket förutspådde. För att täcka detta fick Livsmedelsgruppen inom Miljö o hälsa 700 tkr extra i kommunbidrag.

Som ett nästa led finns det nu möjlighet för kommunerna att även införa efterdebitering inom Miljöbalken. Till skillnad från Livsmedel är detta inte tvingande. Precis som för Livsmedel kommer dock ett införande att innebära att intäkterna kommer att minska. För att minska den ekonomiska risken och för att praktiskt kunna hantera ett införande kommer ett successivt införande att genomföras.

Under 2027 kommer efterhandsdebitering inom "Hygien och utbildning" att införas vars intäkter idag ligger på ca 600 tkr. I det fall det blir samma effekt som när efterhandsdebitering

infördes för Livsmedel så kommer intäkterna att minska med ca 200 tkr (-30%). Innan vi vet hur intäkterna kommer påverkas så kommer någon äskning inför 2027 inte ske.

Att vi avvaktar med att äska medel beror även på att vi under 2027 behöver utvärdera och besluta hur ett fortsatt införande från och med 2028 och framåt kan genomföras. Ett förslag kan vara att införa efterdebitering för miljöfarliga verksamheter som har ett

tillsynsintervall på färre än en gång per år. Exempel på dessa verksamheter är bensinstationer, fordonstvättar, mindre verkstäder, skjutbanor mm. Dvs mindre verksamheter som drivs av privata företagare. Införande av efterdebitering skulle med all sannolikhet minska intäkterna från 500 tkr till 350 tkr.

6 Fortsatt finansiering för cesiumkontroll av vildsvinskött 2027 I samband med katastrofen i Tjernobyl drabbades Gävle särskilt hårt av nedfall av cesium-137. Trots att halterna generellt har minskat över tid kvarstår ett betydande problem kopplat till cesiumhalter i vildsvinskött.

Sedan år 2021 har kommunen avsatt medel för ekonomisk ersättning till jägare. Bidraget har täckt kostnader för cesumanalys av kött samt omhändertagande av djurkroppar som inte godkänts som livsmedel och därför behövt skickas till deponi.

Syftet med stödet har varit att möjliggöra fortsatt jakt och därigenom bidra till att hålla vildsvinsstammen på en rimlig nivå. En alltför stor vildsvinsstam medför negativa konsekvenser för markägare genom skador på mark och grödor samt ökad risk för trafikolyckor.

Behovet av ekonomiskt stöd bedöms kvarstå även under år 2027. För att fortsatt möjliggöra provtagning och omhändertagande föreslås därför att medel avsätts även för 2027. Bedömningen är samtidigt att kostnaderna kommer att öka något och ersättningen under 2027 kommer motsvara 160tkr.

Sammanfattning: Behov 2027		2028
av utökade medel -		
Bygg och miljö		
Krav att nyttja Lantmäteriets handlägningsstöd för fastighetsbildningsverksamheten. (Engångsbelopp)	3000 tkr	0 tkr
Ökat behov av handläggning och tillsyn med anledning av ny alkohollagstiftning. (Löpande behov)	0 tkr	250 tkr
Ökat behov av bygglovsrådgivning med anledning av ny plan- och bygglagstiftning. (Löpande behov)	800 tkr	800 tkr
Ökat behov av tillsyn med anledning av bland annat ny plan- och	500 tkr	500 tkr

bygglagstiftning.
(Löpande behov)

Tekniska

Investeringsverksamheten på Tekniska har ett behov 6,1 mnkr 2027 för att genomföra driftklassade åtgärder i projekten. Till största delen är det ny detaljplan, arkeologi och utredningskostnader kopplat till Gävleplusset. Dessa kostnader har historiskt belastat investeringsbudgeten, men på grund av redovisningsregler måste det ge utökad ram till driften eftersom det har fattats beslut om projektgenomförande.

Utöver kostnader räknar man även med att erhålla bidrag från privata aktörer kopplat till Magasinplan på 500 tkr under 2027. Det är ett netto på 5,6 mnkr till driften.

Motsvarande summor finns i redan beslutad investeringsbudget för respektive projekt. Därav kommer motsvarande belopp minskas i projektens investeringsbudget vid en utökad driftsram.

Gävleplusset 5,8 mnkr

Magasinplan 0,5 mnkr (Intäkt)

Hemlingbybäcken 0,1 mnkr

N Strandgatan (kaj) 0,1 mnkr

S Skeppsbron (kaj) 0,1 mnkr

Totalt: 5,6 mnkr

Driftmedel för beredskapsmaterial som har köpts in inom projekten Inköp klimatanpassning och Krig och kris. Köp av två lastbilar, en L60 och en grävmaskin beräknas ge en utökad driftkostnad på 500 tkr per år för service och underhåll.

Ett flertal byggnader inom verksamheten saneringsfastigheter är i behov av rivning då de är i väldigt dåligt skick. Den uppskattade rivningskostnaden är 1 mnkr.

Behov av nya lokaler för Intern Regi samt för kris och beredskap. Investeringskostnader samt en ny internhyresmodell behöver tas fram.

Moms på felparkeringsavgift kommer att införas 1 jan 2027, det gäller endast på felparkeringar på avgiftsbelagd plats. Det innebär att vi kommer förlora uppskattningsvis 700 tkr i intäkter som i stället kommer gå till moms då vi inte får höja priset motsvarande momskostnaden.

Risk för ökade kostnader för att hantera bosättningar vid ökat utanförskap.

Fler arter har klassats som invasiva på Sveriges nationella lista mot de som tidigare klassats som invasiva enligt EU. Det kommer ge en högre kostnad eftersom fler växter behöver bekämpas. Det är svårt att i dagsläget uppskatta en kostnad. Vi inväntar direktiv från Länsstyrelsen och naturvårdsverket hur arbetet ska gå till. Övergripande planering bör sedan ta fram riktlinjer och en handlingsplan för hur vi ska arbeta med detta.

Kultur och fritidsnämnd

Vad gör nämnden för att klara sig inom ram 2027?

En nedjustering av kultur- och fritids budgetram med 1 procent bedöms få tydliga negativa konsekvenser för både invånare, föreningsliv och företagande inom besöksnäringen. Förutsättningarna för att erbjuda en aktiv, tillgänglig och trygg fritid med tillgång till kulturopplevelser försämras, med särskilt stor påverkan på barn och unga.

Besparingen riskerar att leda till minskade öppettider, ett smalare aktivitets- och programutbud och reducerade föreningsbidrag. Eftersom en stor del av budgeten består av fasta kostnader är handlingsutrymmet begränsat, vilket kan innebära minskad verksamhet och öppethållande eller nedläggning av delar av kultur-, idrotts- och friluftsanläggningar. Att finnas tillgänglig för medborgarna 365 dagar om året är personalkrävande och minskning av ram kan innebära ett minskat öppethållande av exempelvis Agnes kulturhus. I vissa fall kan hyresavtal behöva sägas upp vilket minskar tillgängligheten utan att kommunens totala fastighetskostnader minskar.

Besparingar inom kulturverksamheten påverkar också möjligheten att erbjuda det som är det offentliga uppdrag i förhållande till kommersiell kultur – att erbjuda ett alternativ till populärkulturen, det publiken inte visste att de tyckte om.

Föreningslivet har en viktig roll för barn och ungas hälsa, gemenskap och möjlighet till en meningsfull fritid. Minskade bidrag eller höjda avgifter riskerar att leda till nedläggning av verksamheter och ett minskat utbud av kulturopplevelser, idrotts- och fritidsaktiviteter. Samtidigt finns ett ökat behov av trygga miljöer, tidiga insatser och förebyggande arbete för att motverka att barn och unga hamnar i kriminalitet eller utsatthet. Det innebär att kostnaderna kan komma att öka, till exempel för väktare, trygghetsskapande åtgärder och ökad samverkan mellan olika aktörer.

Inom skolan ökar behovet av simundervisning, medan tillgången till bassänger är begränsad. Bristen på simtor riskerar därmed att försvåra arbetet med att nå målet om att alla elever ska vara simkunniga senast i årskurs 6.

Besparingarna bedöms även påverka personalen genom ökad arbetsbelastning och försämrad arbetsmiljö, vilket kan försvåra kompetensförsörjningen och påverka verksamhetens långsiktiga kvalitet och stabilitet.

Sammantaget riskerar en nedjustering av budgetramen att försämra kvalitet, tillgänglighet och trygghet inom kultur- och fritidsverksamheten samt minska kommunens attraktivitet och möjligheter till förebyggande arbete.

Inom verksamheterna pågår förberedelser för att ta fram besparingar motsvarande 1 procent, vilket uppgår till totalt 2,5 mnkr för kultur och totalt 2,1 mnkr för fritid. Fördelningen har skett 4

utifrån nuvarande kommunbidrag exklusive symfoniorkestern som fått ett minskat bidrag från regionen med 2 mnkr. Detta innebär att ramarna minskar enligt följande, fördelat per enhet:

- Fritidsstöd och utveckling (inkluderat föreningsbidrag) 1,1 mnkr
- Enhet Kulturhus och bibliotek 933 tkr
- Gavlehov och idrottsarenor 600 tkr
- Mötesplatser och unga 574 tkr

- • Konsert och evenemang 520 tkr
- • Konst och kultur (inkluderat föreningsbidrag) 472 tkr
- • Friluftsliv 200 tkr
- • Bad 200 tkr

Finns det nya förutsättningar som kan påverka detta arbete?

Statliga och regionala kulturanslag samt kommunala värdeöverföringsmedel kan påverka såväl positivt som negativt. En utbyggnad av infrastruktur för kultur, som till exempel en permanent utomhusscen, kan ge ökade intäkter för egna produktioner, men även positivt bidra till ökad omsättning för kulturella och kreativa branscher.

Den ökade ungdomskriminaliteten innebär ett växande behov av tidiga och förebyggande insatser för barn och unga. För att stärka tryggheten krävs trygga, upplysta och tillgängliga mötesplatser med vuxennärvaro samt bättre förutsättningar för en aktiv och meningsfull fritid. Dessa behov riskerar att medföra ökade kostnader framöver. Även inom biblioteksverksamheten ser man ett ökat behov av insatser för trygghet och säkerhet, vilket kan bli kostnadsdrivande.

Under 2027 planeras för driftsättning av en biblioteksbuss för vilken ingen ram delats, vilket innebär omprioriteringar inom verksamheten som kan leda till minskad service och öppettider inom nuvarande biblioteksverksamhet.

Gävle kommun har sedan 1870-talet tagit emot många betydande donationer av konst som placerats i det offentliga rummet. Konsten utgör en viktig del av stadsrummet och sätter stor prägel på staden. Underhållet har under de senaste decennierna varit sparsamt, vilket innebär att det nu finns en underhållsskuld och riks för att akuta åtgärder måste genomföras. Medel för långsiktig och hållbar förvaltning finns idag inte inom kultur- och fritidsnämndens ram.

Föreningslivet har ett ökat behov av stöd medan verksamheternas handlingsutrymme är begränsat till följd av höga fasta kostnader samt tidigare effektiviseringar och besparingar. Detta förstärks av utmaningar inom kompetensförsörjning och arbetsmiljö, vilket gör verksamheterna mer sårbara vid ytterligare besparingar.

Den beslutade handlingsplanen från 2022 kopplad till driftformsutredningen medför fortsatt ökade driftkostnader, särskilt inom fritidsverksamheten. Samtidigt påverkar inflation och ökade

kostnader föreningarnas ekonomi negativt vilket fördyrar deras möjligheter att ta ansvar för drift av såväl egenägda anläggningar samt de anläggningar som driftas av föreningslivet i samarbete med verksamheten. Fritidsverksamheten har därför ett ökat behov av utökad drift i form av bemanning för att kunna säkra kvalitet, säkerhet och långsiktigt hållbara arenor.

Nämnden har fortsatt inte tilldelats en utökad ram om 900 tkr för drift av Strömvallen, och personalstyrkan har inte förstärkts. Kostnaderna har därför behövt hanteras inom befintlig ram för att säkerställa fortsatt drift.

Därtill är Fjärran Högderbadet eftersatt och föråldrat, vilket medför behov av renovering och tekniskt underhåll samt tillfälliga stängningar som påverkar verksamheten.

Sammantaget leder dessa förutsättningar till en ansträngd och sårbar bemanningssituation med hög arbetsbelastning och ökad stress. Möjligheterna till kompetensutveckling och fortbildning är begränsade och omfattar i huvudsak endast utbildningar som krävs för att hantera nödvändig fordons- och maskinpark. För att hantera situationen kommer vissa anläggningar som i dag drivs av föreningslivet att övergå till kommunal drift, medan föreningslivet i andra fall upphandlas för drift där detta bedöms möjligt och lämpligt

Sysselsättning

Aktivitetskrav i försörjningsstöd

Bakgrund och nuläge

Aktivitetskrav i försörjningsstöd kommer träda i kraft den 1 juli 2026.

Aktivitetskrav i korthet

Reformen kommer tillföra bestämmelser i socialtjänstlagen som innebär att nya krav ställs på både försörjningsstödstagare och kommunen:

Personer som får försörjningsstöd ska efter tre månader i bistånd delta i heltidsaktiviteter för att bibehålla eller förbättra sin arbetsförmåga. Aktiviteterna ska vara 40 h/v. Undantag finns för ett ytterst litet fåtal definierade grupper. Individens heltidsaktiviteter ska vara en eller en kombination av fyra aktivitetstyper: arbetsförberedande, språkförbättrande, arbetsplatsförlagda samt jobbsökningsaktiviteter. Om personen utan giltiga skäl inte deltar i aktiviteter på heltid ska kommunen sänka eller avslå biståndet.

Kommunerna blir skyldiga att tillhandahålla aktiviteter inom de fyra typerna, samt upprätta individuella planeringar. Aktiviteter ska ges heltid från dag 91 i

försörjningsstöd, utan bortre tidsgräns annat än att personen når egen försörjning eller går i ålderspension.

Reformen innebär en kraftig utvidgning av kommunens uppdrag med ökade krav på bemanning och förutsättningar samt tillgång till aktivitetsplatser och insatser.

Detta innebär att den kommunala förvaltningen och de kommunala bolagen behöver ta emot 600 försörjningsstödstagare i arbetsplatsförlagd aktivitet. Arbetet pågår nu inom förvaltning och bolag, där huvudförslaget är att det behövs ca 300 individuella platser och ca 300 arbetslagsplatser.

Sammanfattning

Kultur- och fritidsnämnden behöver förbereda besparingar på totalt cirka 4,6 mnkr inför 2027, motsvarande en neddragning av budgetramen med 1 procent. Besparingarna bedöms få negativa konsekvenser för invånare, föreningsliv och besöksnäring genom minskade öppettider, färre aktiviteter och program, reducerade föreningsbidrag samt risk för minskad eller nedlagd verksamhet inom kultur, idrott och friluftsliv.

Särskilt barn och unga påverkas genom färre trygga mötesplatser och sämre möjligheter till en meningsfull fritid, samtidigt som behovet av förebyggande arbete mot ungdomskriminalitet ökar. Även simundervisningen riskerar att påverkas på grund av brist på bassänger.

Besparingarna väntas också leda till ökad arbetsbelastning och försämrad arbetsmiljö för personalen, vilket kan försvåra kompetensförsörjningen och påverka verksamheternas kvalitet och långsiktiga stabilitet.

I dagsläget planeras för en fördelning baserat på nuvarande tilldelad ram exkluderat Gävle symfoniorkester som fått minskat stöd från Region Gävleborg motsvarande 2 mnkr. Vilket innebär att de största besparingarna kommer ske inom:

- fritidsstöd och föreningsbidrag,
- kulturhus och bibliotek,
- Gavlehov och idrottsarenor,
- mötesplatser för unga,
- konserter, evenemang, kultur och friluftsliv

Samtidigt finns flera nya utmaningar som påverkar arbetet:

- ökande ungdomskriminalitet och behov av trygghetsskapande insatser,
- tillkommande driftkostnader för införande av biblioteksbusser inom tilldelad ram,
- höga fasta kostnader,
- inflation och ökade driftkostnader,
- fortsatt ekonomisk press på föreningslivet,
- eftersatt underhåll av bad och anläggningar,
- samt otillräcklig finansiering för drift av Strömvallen.

För att hantera situationen planeras vissa anläggningar att tas över i kommunal drift, medan andra fortsatt kan drivas av föreningar genom upphandling.

Besparing kan förändras och fördelas om utifrån politiska beslut och inriktningar.

Från 1 juli 2026 införs dessutom nya krav kopplade till försörjningsstöd, där kommunen måste erbjuda heltidsaktiviteter för personer med långvarigt försörjningsstöd. Detta innebär ett kraftigt utökat kommunalt uppdrag och behov av cirka 600 aktivitetsplatser inom kommunens verksamheter och bolag.

Sammantaget beskrivs situationen som ekonomiskt och organisatoriskt ansträngd, med hög arbetsbelastning, sårbar bemanning och begränsade möjligheter till utveckling och kompetensutbildning.

Kommunstyrelsen

Vad gör nämnden för att klara sig inom ram 2027?

Kommunstyrelsen har för verksamhetsåret 2027 en tilldelad ram (Kommunbidrag) om cirka 550 mnkr enligt grundkalkylen från december 2025. I den summan så finns ett besparingsting om 1% vilket motsvarar 5,5 mnkr för nämndens verksamheter.

De senaste åren har nämnden lämnat ett överskott som i första hand varit kopplad till minskad efterfrågan gällande exploatering och bostadsbyggande vilket har återspeglats i minskad användning av externa konsulter inom främst övergripande planering men även generellt inom nämnden. Överskott kopplade till vakanser och frånvaro av olika slag har bidragit till positiva resultat.

Med ovanstående i beaktande så kommer nämnden att anpassa sin verksamhet utifrån rådande tilldelade ramar med några tillkommande behov som funnits dels under lång tid, dels utifrån kostnadsökningar utifrån omvärldsläget.

Finns det nya förutsättningar som kan påverka detta arbete?

I Kommunstyrelsens omkostnader ingår förutom sin egen verksamhet delar av kommunens kostnader som det är svårt att råda över och där inflation, omvärldsläget mm påverkar nämndens kostnader. Även förändrade arbetssätt, omorganisationer (POG) påverkar nämndens kostnader även om nämnden i sig inte påverkas av POG. Men indirekt så får vi kostnader i form av fackliga kostnader.

Det är inte osannolikt att det nya regelverket kring Aktivitetskrav i försörjningsstöd kan komma att påverka nämnden framöver med fler medarbetare, handledare osv.

Kommunövergripande kostnader som tas av Kommunstyrelsen

Gävle kommuns andel i Gästrikre Räddningstjänst, där behövs ett tillskott om **5,922 mkr** för att täcka kommunens andel. Totalt bidrag uppgår till 120,7 mkr för 2027.

Gävle kommuns andel till Företagshälsan har länge varit underfinansierad på grund av ökade kostnader och ökat antal anställda, där behövs ett tillskott om **3,0 mkr** för en budget i balans.

Friskvårdsbidraget till anställda (1 500 kr) har en ökad nyttjandegrad och är sedan många år underfinansierad. Inför 2026 tillfördes medel internt, men det saknas fortfarande ca **1,0 mkr** för en budget i balans mot tidigare årsutfall.

De fackliga kostnaderna saknar full täckning från sektorernas fackliga tid, samt att bland annat Vårdförbundet rapporterar löpande tid. Ett tillskott om **0,6 mkr** behövs för att få en budget i balans.

Totalt behövs tillskott på 10,522 mkr.

Politiska kostnader

Gävle kommuns stöd till politiska partier och ungdomsförbund har behov av tillskott om **0,6 mkr** utifrån att de är underfinansierade samt variation om vilka som tar ut stöd.

Politiska arvoden och lön till politiska sekreterare styrs av riksdagsmannaarvoden och är inte kända i dagsläget, men de brukar vara högre än generella löneökningar samt att

vid flytt av arvode till politiska sekreterarnas lön så tillkommer arbetsgivaravgifter. Kollar man de senaste åren tillbaka så finns ett behov av tillskott **0,9 mkr**.

Introduktionskostnader för nya politiker i samband med Val 2026 saknas samt kostnadsökningar för Ipads/datorer/abonnemang saknas med **x mkr**.

Totalt behövs tillskott på 1,5 mkr.

Kris och beredskap

I tidigare investeringsbeslut så finns medel tilldelat för själva investeringarna men inte för driftskostnader som tillkommer. De statliga medel som tillförs för inköp av olika ting medför också ökade driftskostnader. Nya tekniklösningar behövs för kommunen. Ett tillskott om **2,4 mnkr** behöver tillföras för 2027, ytterligare 0,7 mnkr för 2028 och ytterligare 0,5 mnkr för 2029. Detta bara för att klara av lägsta nivån på tidigare beslutade investeringar mm.

Totalt behövs tillskott om 2,4 mnkr.

Verksamhetens egna kostnader

Verksamheten har trots det som beskrivits ovan med besparingar och effektiviseringar en del kostnadsökningar (främst IT-system) men även utvecklingskostnader kopplat till IT och omvärldsläget med dyrare hårdvara. Där behövs ett tillskott på **x mnkr**.

Inköpsorganisationen har ett intäktsbortfall mot bolagen som behöver ersättas med kommunbidrag **om 1,2 mnkr**. Utökning av organisation??

Projektstart för upphandling av nytt ekonomisystem, behov av projektledare för det ändamålet om **0,5 mnkr**.

Enligt ny lagstiftning så behöver kommunen (övergripande planering) genomföra kulturmiljöinventeringar för de kommande 10 åren och för att klara av det behövs ett tillskott om **1,0 mnkr** för att täcka dessa kostnader.

Totalt behövs tillskott om 2,7 mnkr

Verksamheten har även överskott av kommunbidrag (återföring)

Den tidigare kompensationen för möbelpoolen behövs inte i samma utsträckning som tidigare utan här kan kommunstyrelsen **lämna tillbaka 0,5 mnkr**.

Tidigare år så har kommunstyrelsen kompenserats för "Gävle växer", se separat skrivelse om exploateringsverksamhetens återlämnande av kommunbidrag om 18,7 mnkr. Men det överskott som finns för markreserven om **1,8 mnkr avses att lämna tillbaka**.

Utbildningsnämnd

Vad gör nämnden för att klara sig inom ram 2027?

Inledning

Budgetprocessen 2027 utgår från att kommunfullmäktige ska besluta om Kommunplanen vid sammanträde i december. Nämnderna ska senast maj månad klarmarkera och lämna kommentarer på ramar för 2027.

Nämnden ska lämna kommentarer på redan beslutade ramar för 2027 enligt beslutad Kommunplan 2026.

Ekonomiska förutsättningar

Samtliga nämnder har en generell nedjustering av ramarna motsvarande 1% årligen.

Ramarna bygger på kostnadsuppräknningar, volymförändringar (inom skola och omsorg), förändrade skatter och bidrag, bestående tillskott och reduceringar av ramar för 2024 samt ett antal politiska prioriteringar.

- Inflationsuppräknningen för 2027 är 1,9 procent (enligt SKR), vilket även inkluderar hyror.
- Lönekomensation för 2027 är beräknad till 3,4 procent.
- Arbetsgivaravgifterna för 2027 ökar med 0,16 procentenheter
- Internräntan för primärkommunen beräknas till 2,75 procent.

De senaste årens neddragningar på Vuxenutbildningens budget med minskningar i lärare och elevstödjande stödpersonal har givit följderna i sänkt andel elever som slutför och klarar studierna. Vuxenutbildningen har ytterligare 0,5 mnkr att effektivisera 2027.

Om allt annat lika så kommer nämnderna att klara av att hålla budgeten för 2027. Det vill säga om inga förändringar kommer ske under 2027. Men det finns många redan nu kända faktorer som kommer påverka verksamheten och organisationen.

Finns det nya förutsättningar som kan påverka detta arbete?

Det finns några faktorer som kommer påverka budgeten för 2027 och framåt.

Befolkningsprognosen

Nämnden har stora utmaningar de kommande åren på grund av en minskning av antalet barn och elever enligt befolkningsprognosen. Fram till 2030 förväntas volymerna minska inom förskolan, för att sedan sakta vända uppåt. Under perioden 2020–2030 förväntas det bli 1400 barn färre i förskolan. Minskningen kommer inte ske i alla stadsdelar. Där det minskar mest är Bomhus och Valbo, medan det i Norra och centrala delarna ligger på samma nivå. Minskningen av barnvolymerna märks även i grundskolans förskoleklass.

Inom förskolan har det pågått ett dimensioneringsarbete under en tid. Planen har varit att lämna externa lokaler och ta bort paviljonger som varit tillfälliga lösningar. Ca 600 platser har hitintills reducerats inom förskolan, varav hälften är uppsagda och andra hälften ligger vilande.

Nämnden startade upp en parlamentarisk beredning i feb 2025, som har i uppdrag att ta fram beslutsunderlag för att anpassa grundskolans organisation till det sjunkande elevunderlaget. Uppdraget löper mandatperioden ut och därefter kan beslut om framtidens grundskola fattas. Gävle kommun har ca 11 800 barn i grundskoleåldern (6–15 år), inom 5 år visar prognosen att kommunen minskat med ca 1000 barn och inom 10 år ca 2000 barn.

Prognosen visar att antal elever i gymnasieåldern är stabilt inom en 10 årsperiod, dock en liten ökning kommande 3 åren framåt med ca 100 elever.

Minskade barngrupper

Utbildningsnämnden fick i uppdrag av kommunfullmäktige i juni 2025 att minska barngruppernas storlek i förskolans yngre åldrar. Målsättningen är att klara Skolverkets riktvärde på 4,0 barn/årsarbetare, dvs 12 barn per barngrupp. Verksamheten kommer till hösten 2026 att lyckats nästan fullt ut med uppdraget. I nuläget är lokalerna en begränsning i det nordöstra området. För att klara uppdraget minskade barngrupper krävs det ökade lokalytor att dela upp barngrupperna på. I Utblicken finns planer på att bygga en förskola på Gavlehov östra. Den byggnationen behöver tidigare läggas för att minska barngruppernas storlek för barn 1–3 år. Ramtilldelning på 30 mnkr tilldelades 2026, men för att klara uppdraget utifrån riktvärde krävs det ytterligare 15 mnkr.

Det finns en ambition hos nämnden att även minska barngrupperna i åldern 4–5 år med målet att nå Skolverkets riktvärde ligger på 15 barn per barngrupp. För att nå detta mål krävs dels fler förskolelokaler, dels lika mycket till i kommunbidrag som tidigare satsning för att uppnå målet.

Aktivitetsreformen

Till hösten 2026 träder aktivitetskravet i försörjningsstöd i kraft. Den innebär att personer som får försörjningsstöd efter tre månader i bistånd ska delta i heltidsaktiviteter för att bibehålla eller förbättra sin arbetsförmåga. Aktiviteterna ska vara 40 h/v. Individens heltidsaktiviteter ska vara en eller en kombination av fyra aktivitetstyper: arbetsförberedande, språkförbättrande, arbetsplatsförlagda samt jobbsökningsaktiviteter. Idag har förskolan ca 200 barn vars vårdnadshavare har försörjningsstöd och fritidshemmen ca 300 barn vars vårdnadshavare har försörjningsstöd. Dessa barn kommer att behöva en utökning av barnomsorg när deras vårdnadshavare ska ut i aktivitet. Det kan innebära ett ökat behov av personal i förskolan/fritidshem. Det finns dock ingen färdig ekonomisk beräkning på hur mycket det kommer kosta.

Den här reformen innebär också att den kommunala förvaltningen och de kommunala bolagen behöver ta emot 600 försörjningsstöddstagare i arbetsplatsförlagd aktivitet. Arbetet pågår nu inom förvaltning och bolag, där huvudförslaget är att det behövs ca 300 individuella platser och ca 300 arbetslagsplatser.

Politisk organisation

Inför varje mandatperiod ser man över den politiska organisationen. Det görs då en politisk organisationsgenomlysning (POG). Inför kommande mandatperiod innebär det att sektor Utbildning kommer att ha två nämnder. Utbildningsnämnden byter namn till Förskole- och grundskolenämnden och en ny nämnd Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden inrättas. Det innebär för sektor Utbildning en utökning av verksamhet dels tillkommer den kommunala vuxenutbildningen samt lärvux dels även det kommunala aktivitetsansvaret (KAA). Genom att samla förskola, grundskoleutbildning, gymnasieutbildning samt vuxenutbildning inom samma sektor, skapas en sammanhållen utbildningskedja från barn till vuxen, vilket stärker kommunens långsiktiga förmåga att arbeta med kompetensförsörjning och utbildningsplanering. Nämnden kommer ha ett arbetsmiljöansvar för de medarbetare som arbetar inom den verksamhet som nämnden ansvarar för.

För sektor Utbildning medför detta att behövs fler medarbetare. För att serva två nämnder behöver sektorn utökas med en nämnds samordnare, en registrator, en utredare och en samordnare/utredare som ansvarar för att hålla ihop skolformerna mellan nämnderna i frågor kring anpassad skola, resursskolor, särskilda undervisningsgrupper mm. För att kunna hantera de tillkommande verksamheterna så behöver sektorn även 3 årsarbetare. Exakt vilka tjänster som ska tillsättas är inte helt klart, men det handlar om en utökning inom ekonomi, HR, kommunikation, inköp/upphandling, säkerhetssamordnare, jurist. Det kommer också att krävas mer av strategier samt sektorchef. Dessa tillkommande tjänster motsvarar 7,6 mnkr och finns idag inte med i någon ram för varken Förskole- och grundskolenämnden eller Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

Kommande reformer inom skolväsendet

Det finns en del lagförslag från regeringen som berör skolväsendet kommande åren framåt. Dels så ska det införas en tioårig grundskola med förändringar i timplanen, kursplaner och

organisation, med start hösten 2028. Det finns också en lagrådsremiss som föreslår lagändringar i skollagen som syftar till att skapa bättre förutsättningar för lärare och förskollärare att utföra sitt undervisningsuppdrag. Tid för undervisningsuppdraget, denna föreslås träda i kraft den 1 juli 2027. Under förutsättning att dessa förändringar sker kommer samtliga skolformer få ökade kostnader.

I januari 2026 infördes regeringens reform om "skärpta krav för SFI". Denna medför bland annat kortad studietid. Men därutöver även administration i form av studieplaner samt ny delning av information med Arbetsförmedlingen. Arbetssätten för SFI utvecklas i form av tidsmässigt mer intensiva studier samt ett nytt fokus på arbetspraktik under studierna.

Vissa av de yrkesutbildningar Vuxenutbildningen ger är fortsatt kostsamma i förhållande till statsbidragen kopplade till dessa. Statsbidragen för de dyraste yrkesutbildningarna höjdes 2026 men innebär fortsatt kommunala kostnader därutöver. Dessa yrkesutbildningar leder genomgående till att en mycket hög andel elever går ut i anställning, och utbildningarna är framtagna i samarbete med branscher och arbetsgivare i Gävle och täcker deras behov av kompetent arbetskraft.

Överförmyndarnämnd - Äskande av medel – utökning av ramar för

Äskande

Överförmyndarnämnden äskar 2,2 miljoner kronor i utökad ram för år 2027 och kommande år.

Bakgrund

Arvode till gode män och förvaltare

Arvodet till gode män och förvaltare har sedan lång tid tillbaka, enligt metod utformad av SKR och bearbetad av överförmyndarnämnden i Gävle indexerat efter prisbasbeloppet. Skäligt arvode enligt 12 kap. 16 § föräldrabalken beslutas i regel året efter utfört uppdrag. Arvodet som kommunen betalar ut för ett årtal utbetalas och bokförs således nästkommande år. Arvodeskostnaden för ett år påverkas således av prisbasbeloppet för föregående år.

De flesta uppdrag ligger på en schablon på 20–30 % av ett prisbasbelopp per år. Huvudmän vars inkomster överstiger 2,65 % av ett prisbasbelopp eller vars tillgångar över 2 % av ett prisbasbelopp betalar arvodet själva. Övriga arvoden betalas av kommunen.

2021 betalade kommunen ca 43–44 % av arvoden. År 2023 sjönk andelen till ca 33 % på grund av ändringar i reglerna om sjukersättning vilket gjorde att de som fick högre sjukersättning i högre grad hade inkomster som översteg 2,65 % av ett prisbasbelopp än tidigare.

Planen inför 2022 års utökade ramar var en uppräkningskommande år enligt förändring i prisbasbelopp och förändring i antal uppdrag, de blir fler.

Utfall för arvodeskostnader:

2022 Som förväntat.

2023 Lägre utgifter för arvoden till ställföreträdare då fler huvudmän betalade själva pga högre inkomster för sjukersättning för de huvudmän, kommunens andel av arvodeskostnaden sjönk med 10 procentenheter.

2024 Överförmyndarnämnden klarade en budget i balans. På grund av att effekten av höjd sjukersättning kompenserade för att prisbasbeloppet ökade från 48 300 till 52 500. Nämnden prognosticerade dock att det fattades 900 000 kronor till arvoden i ramarna för 2025.

Ur överförmyndarnämndens verksamhetsrapport 2024:

”Kostnaderna för den ordinarie verksamheten förväntas öka signifikant trots stora nedskärningar på utbildningar och fullständig nedskärning på personalrepresentation under 2025 oberoende av hur utfallet för ärendemängd blir under 2025. Arvodeskostnader för både ideella och professionella ställföreträdare beräknas öka med 15,1 % under 2025 på grund av en förskjuten inflationseffekt. Effekten består i indexerade arvoden efter prisbasbelopp, [skillnaden] mellan prisbasbeloppet mellan 2023 och 2024 medför en höjning med 9,1 % och det ökade antalet ställföreträdarskap och därmed arvodesberättigade ställföreträdare står för resterande 6 %- enheter.”

Detta beskrevs i detalj 2024 i nämndens kommentar på ramar 2025.

2025 Ramarna för 2025 förändrades inte utan nämnden fann sig tvungen att budgetera utifrån given ram. Prognosen infriades och arvodeskostnaderna blev knappt 1 miljon högre än budgeterat, vakanser på förvaltningen gjorde att budgetunderskottet totalt blev något mindre.

2026: Nämnden prognosticerar en arvodeskostnad i linje med utfallet 2025 med en liten ökning, ramarna har inte förändrats och budgetposterna för arvoden bedöms lika underfinansierade som i 2025 års budget. Inflationen och därmed höjningen av prisbasbelopp mellan 2024 och 2025 är inte lika påtaglig som de två föregående åren så utvecklingen har stannat av. Effekten av tidigare höjningar av prisbasbeloppet ligger dock kvar. Budgetposten för arvode är underfinansierad. Nämndens prognos vid delårsrapport 1 är ett underskott på 1,1 miljoner kronor för arvode till ideella ställföreträdare.

Inför 2027: Nämnden prognosticerar en arvodeskostnad i linje med utfallet 2025 och prognosen för 2026. Den befintliga uppräkningsen i ramarna kommer att täcka den marginellt ökade arvodeskostnaden, underskottet beräknas därför bli detsamma på 1,1 miljoner kronor. Nämnden bedömer att antalet uppdrag inte kommer att öka såsom under tidigare år baserat på den senaste tidens utveckling, uppdragen ökade mellan 2022 och 2024 men inte under 2025 och hittills inte under 2026, någon minskning är dock inte skönjbar utan antalet uppdrag förväntas ligga kvar på ungefär samma nivå. Ramarna behöver således utökas med för att täcka arvodeskostnaden som nämnden kommer att ha 2027 och kommande år.

Slutsats: För 2027 behövs 1,1 Miljoner i utökad ram för att kompensera för arvodeskostnader till följd av höjningarna av prisbasbeloppet framför allt under åren 2023 och 2024.

Verksamhetsförändring

2026-07-01 träder ny lagstiftning i kraft när föräldrabalkens regler görs om.

Förändringarna innebär att överförmyndarnämnden tar över som första instans från tingsrätten vid beslut om anordnande av godmanskap och således ska handlägga varje ärende.

Förändringarna innebär även att en ny redovisningshandling i form av årsberättelse införs vilket innebär dubbelt så många redovisningshandlingar som ska granskas per år, för Gävles del innebär det en ökning från ca 1050 handlingar till 2100 handlingar.

Förändringen innebär också ökade krav på service och information från överförmyndarnämnden gentemot gode män, förvaltare och enskilda som får hjälp från de förr nämnda införs.

Sammantaget blir detta en större arbetsmängd för överförmyndarnämnden och en förstärkning på 10–15 % personalresurser bedöms behövas på förvaltningen i Gävle vilket motsvarar ca 1,5 handläggartjänster. Enligt SKR:s prognos bedöms arbetsbördan på riksnivå öka med 20–40 % för överförmyndarverksamheter. Överförmyndarnämnden i Gävle bedömer dock att det sett till dess egna förutsättningar, nuvarande bemanning och handlägningsrutiner, bör räcka med en utökning på 10–15 %.

Samtidigt genomförs en organisationsförändring på administrativa avdelningen på Sektor styrning och stöd där chefstjänsten på överförmyndarenheten ska delas med kommunkansliet. Det innebär att en handläggartjänst på överförmyndarenheten också behöver göras om till en ledande och samordnande roll för att täcka upp för enhetschefen. Det i sin tur innebär att en halv handläggartjänst behöver tillkomma

Totalt är behovet 2 nya handläggartjänster.

Eftersom chefstjänsten delas kommer kommunstyrelsen ta över halva kostnaden för chefstjänsten och överförmyndarnämnden endast bekosta hälften.

Den ökade kostnaden för hela organisationsförändringen beräknas till 1,5 handläggarlöner. Årslönen för 1 handläggare beräknas till 500 000 kronor baserat på nuvarande löner, som dock i Gävle kommun ligger en bit under både rikssnittet och nivåerna för jämförbara kommuner. 1,5 handläggarlöner blir 750 000 kronor, med tillkommande kostnader vilket ger 1,1 miljoner i ökat behov.

Slutsats: För 2027 behövs 1,1 miljoner i utökad ram för att kompensera för ett utökat myndighetsuppdrag

Totalt behov

Ramarna behöver räknas upp med 2,2 miljoner kronor från 2027 och framgent med en proportionerlig höjning för ökade driftkostnader, lönerevision och normalhöjning av prisbasbeloppet år för år.